

postérieur de l'oeil". Bij de Nederlandse en Zweedse mieren reiken deze tasters slechts tot bijna het midden van de ogen. Dit klopt dus niet met de opgave van BONDROIT voor *F. exsecta*. Door hem wordt echter deze kaaktaster bij *F. exsecto-pressilabris* (: 33) beschreven als: „l'extrémité des palpes maxillaires atteint le niveau du milieu de l'oeil". Dit komt dus overeen met onze Nederlandse en Zweedse exemplaren. Wij moeten dus aannemen, dat *F. exsecta* sensu Forel dezelfde is als *F. exsecto-pressilabris* sensu Bondroit. Dit is ook in overeenstemming met de opgaven over de verspreiding. FOREL vermeldt dat *F. exsecta* vooral voorkomt in de lagere delen van Zwitserland, terwijl *F. exsecto-pressilabris* For., 1874 in de bergen zou voorkomen. BONDROIT daarentegen schrijft, dat *F. exsecto-pressilabris* voorkomt in de Vogezen, Duitsland en Zwitserland. *F. exsecta* zou in Europa vooral in het Noorden en in de subalpiene bergstreken, o.a. in Zwitserland, voorkomen.

Wat zijn nu echter de kenmerken van *F. exsecto-pressilabris* volgens de oorspronkelijke beschrijvingen van FOREL? In 1874 vermeldt deze de lengte van de kaaktasters niet nauwkeurig; in 1915 (: 58) schrijft hij echter: „Die kürzeren Kiefertaster erreichen nur die Mitte zwischen dem Hinterrande des Mundes und dem Hinterhauptloch". Dit is dus een derde vorm, waarvan STÄRCKE zegt, dat de palpen slechts tot de voorrand van de ogen reiken.

Een nauwkeuriger bestudering van de satermieren, vooral die uit de Alpen en het hoge Noorden, is dus ten eerste gewenst en kan nog verscheidene verrassingen opleveren.

Daar het onderzoek van de relatieve palplengte bij de verschillende monsters geen verschillen tussen de mogelijke taxa kon aantonen, werd ook de beharing van verscheidene lichaamsdelen onderzocht, daar deze voor de onderscheiding van de soorten van de *Formica-rufa*-groep zeer belangrijk is. Ook twee monsters uit Finland, die ik door de bereidwilligheid van Dr Tahvo KONTUNIEMI ontving, konden in het onderzoek betrokken worden. Onderzocht werd de beharing van: de onderzijde van de kop, het prosternum, het pronotum en het mediaansegment. Onder de spiracula hiervan vindt men nl. dikwijls een duidelijke groep van lange haren. Bijgaande tabellen geven de resultaten van dit onderzoek. Het valt direct op, indien wij de tabellen II-IV met elkaar vergelijken, dat de satermieren, die aan de rand van de vennen gevangen zijn (Ommen, Dwingelo), als groep beschouwd, duidelijk minder behaard zijn dan die van de Crailloose heide. De groepen als zodanig vertonen dus een duidelijk verschil; het is echter niet mogelijk de individuele exemplaren te onderscheiden. Wij kunnen voorlopig deze verschillen alleen beschouwen als een aanwijzing, dat de mogelijkheid bestaat, dat wij hier te doen hebben met twee verschillende taxa. Indien wij de tabellen V-VII beschouwen, is het duidelijk, dat hier grotere verschillen optreden. De tabellen V en VI laten geen enkele twijfel, dat in Finland twee uitgesproken vormen voorkomen, een betrekkelijk weinig behaarde, F. 4 en een sterk behaarde, F. 1. Het lijkt mij niet al te gewaagd deze laatste als een aparte soort te beschouwen, vooral ook, omdat de Amerikaanse auteurs ook met beharingskenmerken hun Amerikaanse soorten onderscheiden. Ik noem deze merwaardige soort naar haar ontdekker *Formica kontuniemi* nov. spec. De verschillen met *Formica exsecta* zijn uitsluitend in de beharing gelegen. De tabellen geven hierover vol-